

Klinika ARVET

Vrcovická 2227, 397 01 Písek, tel.: 382 215 038 , 603 496 589

MŮJ PES (KOČKA) MÁ ZUBNÍ KÁMEN

Motto:

Zubní kámen a s ním spojené zánětlivé onemocnění závěsného aparátu zubu (parodontu, ozubice) je vůbec nejčastějším onemocněním u psů a koček starších 5 let.

Zubní kámen se tvoří mineralizací **zubního plaku**. Míra tvorby zubního kamene je individuální, většinou se zubní kámen tvoří nadměrně u psů malých plemen (jezevčík, pudl, yorkshire teriér). Zuby se přirozeně čistí jazykem, pohyby tváří a kousáním. Velký vliv na usazování zubního kamene má postavení zubů- u plemen s krátkou hlavou jsou zuby usazeny v chrupu abnormálně a to vede ke zvýšenému usazování zubního kamene, stejně tak pokud se psovi/kočce nenechají vytrhnout mléčné zuby, které samy do věku 1/2 roku nevypadly. Tyto abnormálně postavené zuby omezují přirozenou samočisticí schopnost dutiny ústní a vedou tak k nadměrnému usazování zubního kamene na problematických zubech. Zubní kámen sám o sobě není pro zvíře škodlivý, je to pouhá minerální usazenina. Problém způsobují **bakterie**, které na velice členitém povrchu zubního kamene nacházejí vynikající útočiště. Produkuje celou řadu toxických látek a způsobují v dutině ústní **zánět**. Ten se nejčastěji lokalizuje na dásně a parodont. Někdy se může rozšířit na celou dutinu ústní. Zánět spolu s bakteriemi postupně způsobuje rozvolňování závěsného aparátu zubu, jehož následkem v počátku vznikají podél zubního kořene kapsy a choboty, ve kterých se bakteriím opět daří velice dobře, později se zuby začínají kývat a nakonec vypadávají. Je třeba dodat, že tento proces je velice bolestivý. Někteří psi ovšem dokážou kousat jen se dvěma ještě funkčními zuby, takže si majitelé bolesti často nevšimnou.

Zubní kámen je tvrdý, nehtem neodstranitelný nános na zubech, nejčastěji na špičácích a vzadu na horních stoličkách. U zvířat s onemocněním parodontu a dásní můžete pozorovat: **začervenání dásní a sliznic** v dutině ústní, **bolestivost** při kousání, při hře, při čištění zubů, a v důsledku pak třeba odmítání granulí, **zápach z tlamy**, **ústup dásní** -odhalování zubních kořenů, nadměrné slinění.

Zánětlivé onemocnění parodontu je často pro majitele velmi obtěžující zápachem z tlamy psa. Bohužel ale toto onemocnění může mít mnohem vážnější následky. Pokud pomíneme bolestivost a ztrátu zubů v pokročilých případech, je to zejména riziko vzniku abscesů (zubních váčků), které se mohou provalit píštělí do nosní dutiny, do okolí oka, ven na tvář. Nezanedbatelné je také riziko vzniku zánětu kosti horní i dolní čelisti, které toto onemocnění doprovází. Takovéto vážné hnisavé zánětlivé procesy ohrožují celkové zdraví zvířete, protože bakterie a jejich toxiny se uvolňují do těla a krví mohou být rozneseny do jiných orgánů. Tam, pokud dojde k zachycení těchto bakterií, se mohou vyvinout stejná zánětlivá ložiska jako v dutině ústní. Zejména jsou ohroženy ledviny, játra, srdce a u samců prostata.

Řešením onemocnění parodontu je důkladné očištění zubů od zubního kamene, které se nejlépe provádí **ultrazvukovým odstraňovačem zubního kamene**. Toto ošetření se provádí v lehké anestezii. Před ošetřením geriatrických pacientů je vhodné předoperační vyšetření (vyšetření krve, rentgenologické vyšetření hrudníku, příp. EKG). Tak je možné

rizika anestezie u pacientů minimalizovat. Na našem pracovišti provádíme velice šetrnou anestezii - volíme anestezii nitrožilní nebo inhalační. Při obou metodách se používají látky s krátkodobým účinkem v pravidelných dávkách-aplikaci lze kdykoliv při možných komplikacích přerušit a pacient se do 10 minut začíná budít.

Před zákrokem pacient dostane hladovku od 16,00 předchozího dne, voda se mu ponechá, druhý den majitel pacienta dopraví k nám a s jeho pomocí zavedeme pacientovi do žíly kanylu, kterou můžeme aplikovat léky a anestetika. Anestezie začne sedací-zklidněním léky, po kterých většinou zvíře ulehne, ale je stále při vědomí. V této fázi můžeme s pacientem bezpečně manipulovat již sami a pouštíme proto majitele domů. Pacient dostává infuzi, antibiotika a další anestetika. Po odstranění zubního kamene ultrazvukem provádíme ošetření chobotů a kapes pod dásněmi ručními nástroji, dále vytržení zubů u kterých je to nutné, leštění zubů speciální lešticí pastou a rotačním lešticím kotoučkem. Zuby jsou tak po zákroku hladké a zubní kámen se na nich neusazuje tak lehce. Zuby které se kývou se nedají zachránit. Svému majiteli již neslouží, přinášejí mu jenom bolest a ohrožují jeho zdraví pokračující infekcí. Je tedy třeba je vytrhnout. Abscesy a píštěle se dají vyléčit také pouze vytržením postiženého zubu. Majitel si pro pacienta přichází po době, kterou lze odhadnout po sedaci- pohybuje se od 45 minut až do hodiny a půl podle rozsahu ošetření. Pacienta předáváme při plném vědomí a proto není potřeba již mít strach z možných komplikací (hlídat, aby zvířeti nezapadl jazyk atp.)

U pacientů s vážným postižením indikujeme před zákrokem antibiotika v tabletách, v jejichž aplikaci pokračujeme i několik dní po zákroku. Snižuje se tak krvácivost a bolestivost dásní při zákroku. U pacientů, kteří jsou na zákrok předvedeni včas a nemají ještě tak rozsáhlé onemocnění stačí aplikace antibiotik jen těsně před zákrokem.

Týden po zákroku doporučujeme pacientovi krmit měkkou stravu- vařenou- kuře+rýže 1:4, konzervy nebo máčené granule. Majitel provádí masáž dásní hojivým přípravkem Herbadent nebo výplachy jiným desinfekčním roztokem (Corsodyl). Masáž se provádí nejlépe ušním vatovým tamponem namočeným v roztoku. Tamponem masírujeme dásně tak, že je jakoby natlačujeme na zub. Výplach dutiny ústní desinfekčním roztokem se provádí nejlépe stříkačkou. Po týdnu již bývá dutina ústní zhojena dostatečně, aby se mohlo přistoupit k dlouhodobým preventivním opatřením. Těmi jsou:

- čištění zubů kartáčkem a pastou
- krmení granulemi
- výplachy desinfekčními roztoky
- podávání různých žvýkacích pamlsků.

Čištění zubů se provádí kartáčkem a zubní pastou. Nejvhodnější je *kartáček psi*- má štětiny vhodné tvrdosti a speciální tvar. Alternativně lze použít měkký dětský zubní kartáček. Použitelná je i dětská zubní pasta, ale lepší je speciální psi (kočičí), protože je pro žaludek ne podráždivá, nepění a navíc obsahuje enzymy rozkládající zubní plak a hlavně je ochucená, takže si pacienti na čištění snadno zvykají, protože jsou během čištění touto pastou vlastně odměňováni. Vzhledem k tomu, že návyk na čištění je pro úspěšnou prevenci vzniku zubního kamene nezbytný, doporučujeme *psi zubní pastu*. U pacientů, kteří čištění odmítají je vhodné začít s trpělivým nácvikem s ochucenou pastou. Navykání na čištění vyžaduje u některých zvířat velkou dávku trpělivosti, buďte na to připraveni. Ta se nanese na prst a nechá se psovi zpočátku jen olíznout, nebo se mu nanese na pysky, případně na zuby, ale jen do chvíle než pes začne jevit nelibost. V tu chvíli činnost přerušte a odmítavé chování ignorujte. Po chvíli se k čištění vraťte a psa při vhodném chování neustále chvalte a odměňujte pastou nebo pamlskem, při nevhodném ignorujte a činnost přerušte. Takto postupně během několika dní se Vám může podařit propracovat se psovi do tlamy jen prstem s pastou, poté postupně zopakujte celý postup s kartáčkem na prst. Začínajte vždy ze strany a postupujte směrem

dovnitř- psi nejlépe tolerují manipulaci v dutině ústní ze strany, nejhůře zepředu. Většinu psů při trpělivém postupu lze čištění naučit. Čištění se provádí krouživým pohybem směrem z dásně na zub. Nejlepší je *každodenní čištění*. U agresivních jedinců, u kterých hrozí, že svého majitele pokoušou se zřejmě jedná o poruchu chování- agresivitu vůči majiteli a proto se s námi poraďte o jejím řešení. Často to vyžaduje delší konzultaci a uplatnění celé řady opatření, ale při dobré vůli a trpělivosti je naděje na úspěch.

Krmení granulemi je dalším velice vhodným preventivním opatřením. Je prokázáno, že psům, kterým se krmí měkká strava se zubní kámen tvoří mnohem více než těm krmeným granulemi. Po očištění zubů ultrazvukem a zahojení dásní již nebývá kousání pro psy a kočky bolestivé, je proto vhodné (pokud již nejsou granulemi krmeni) na ně přejít. To by se mělo činit postupně během několika dní, aby se tak předešlo zažívacím obtížím spojeným se změnou stravy. Existují granule- veterinární dieta *Hill's t/d*- přímo určené pro psy a kočky s nadměrnou tvorbou zubního kamene. U psů se granule vyrábí ve dvou velikostech-pro psy pod 7 kg *Hill's t/d mini* a pro větší psy *Hill's t/d large*. Výrobce dokonce provedl studii, která dokazuje, že zkrmování dietních granulí na čištění zubů u koček je účinnější než čištění zubů. Firma *Hill's* vyrábí i řadu preventivních granulí-*Oral care* - pro psy a kočky.

Dalším možným výběrem je krmivo od firmy *Eukanuba*, které ve granulích pro všechny kategorie psů i koček obsahuje látky zabraňující usazování zubního kamene (*Dental care* formula). Tyto granule jsou efektivní i po namočení. Rádi Vám dáme vzorek tohoto krmení na ochutnání. Výrobce poskytuje navíc na chutnost svého krmiva záruku- pokud Vašemu miláčkovu nechutná, dostanete po přinesení krmení zpět do ordinace peníze.

Výplachy desinfekčními roztoky jsou pomocným opatřením, které má za úkol snížit množství bakterií v tlamě, redukovat tak množství zubního plaku a tím snížit tvorbu zubního kamene a také omezit zánět dásní a ozubice, který se v pokročilých stádiích onemocnění parodontu objevuje. Používáme ho po zákroku v dutině ústní a dlouhodobě především u psů, kteří netolerují čištění zubů. Vhodné je tlamu vyplachovat alespoň 2x denně.

Žvýkání pamlsků k tomu určených je dalším vhodným doplňkovým opatřením. Je pro psa s onemocněním parodontu zdravou hrou. Firma *Virbac* vyrábí plátky na žvýkání s přísadkou enzymů ve dvou velikostech- pro malé a velké psy. Doporučit lze také *Pedigree Dentastix* - pochoutku s tvarem, který zaručí co největší kontakt se zubem během žvýkání. Obecně lze doporučit všechny výrobky ze sušené kůže, sušené uši ...